

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА»

для магістрів права

Екзамен

Змістовий модуль 1.

Місце юридичної техніки в системі юридичного знання. Історія, поняття, види і значення юридичної техніки.

Тема 1.

Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна

Доктринальні основи юридичної техніки. Понятійно-категоріальний апарат. Історія розвитку наукових уявлень про юридичну техніку. Німецька, французька та російська школи юридичної техніки. Предмет і зміст науки про юридичну техніку. Система методів науки про юридичну техніку: загальнонаукові, спеціальні. Джерела науки про юридичну техніку. Функції і значення юридичної техніки як галузі наукових знань.

Місце теорії юридичної техніки в загальній теорії права. Співвідношення юридичної техніки як галузі наукових знань з іншими науками як правовими, так і неправовими.

Предмет і зміст навчальної дисципліни “Юридична техніка”. Значення комплексного вивчення курсу серед інших юридичних дисциплін. Мета і завдання навчальної дисципліни “Юридична техніка”.

Тема 2.

Історія розвитку юридичної техніки

Практика застосування юридичних технологій і наука юридичної техніки. Юридична техніка в стародавньому суспільстві. Стадії розвитку права: “право племінне”, “народне”, “звичаєве”, “варварське”, “примітивне”, “вulgарне”.

Архаїчне право та його казуїстичний характер. Перші правові письмові джерела. Закон XII таблиць. Казуальність норм Руської Правди. Юридична техніка в традиційному суспільстві (станове право).

Феодалне (помісне) право, маноріальне (кріпосне) право, канонічне (церковне) право, міське (поліцейське) право, гільдейське (цехове) право, торгове (купецьке) право.

Юридична техніка в індустріальному суспільстві (розвинене, зріле, загальнодержавне право). Розвинуте право повністю звільняється від казуальних норм і переходить до використання норм загального характеру. Причому з розвитком суспільства абстрактність норм права все більше підвищується.

Тема 3.

Поняття, види і значення юридичної техніки

Поняття юридичної техніки: широкий і вузький зміст. Значення юридичної техніки. Співвідношення понять юридична техніка, юридичний тактика і юридична технологія. Складові елементи поняття “юридична техніка”. Показники якості юридичної техніки. Напрями

вдосконалення юридичної техніки в сучасній Україні. Місце і значення юридичної техніки в юридичному процесі.

Співвідношення юридичної техніки із законодавчою технікою та законодавчою технологією. Засоби та способи юридичної техніки: загальні засоби юридичної техніки; спеціально-юридичні засоби юридичної техніки.

Види юридичної техніки. Загальна характеристика правотворчої, правореалізаційної та інтерпретаційної техніки. Специфіка використання засобів і прийомів юридичної техніки в різних правових системах. Загальна і галузева юридична техніка.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 4.

Поняття і сутність правотворчості

Правотворчість: поняття та види. Принципи правотворчості. Етапи правотворчого процесу: загальна характеристика. Концепція нормативно-правового акта. Основні правила підготовки концепцій нормативно-правових актів. Правова експертиза проектів нормативно-правових актів. Принципи проведення правових експертиз. Техніко-юридичні засоби, що використовуються в експертній діяльності.

Правила підготовки нормативно-правових актів. Вимоги до логіки, мови та стилю нормативно-правового акта. Вибір зовнішньої форми нормативно-правового акта. Правила структурування нормативно-правових актів. Зміст нормативно-правового акта. Способи і прийоми викладу положень норм права в статтях нормативно-правового акта. Правила оформлення посилань у нормативно-правових актах. Правила внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів. Техніка опублікування нормативно-правових актів.

Поняття та види правотворчих помилок. Техніко-юридичні дефекти нормативно-правових актів. Техніко-юридичні правила вирішення правових колізій.

Тема 5.

Законодавча техніка

Поняття законодавчої техніки. Основні принципи законодавчої діяльності: прозорість; відповідальність; цілеспрямованість; послідовність та прогнозованість; пропорційність.

Законодавчий процес і його особливості. Формулювання законодавчої ідеї (законодавчої пропозиції) – визначення цілей та підходів до їх досягнення. Створення законопроекту – процес написання законопроекту (трансформація сформульованої законодавчої ідеї в реальний проект закону). Стадії законодавчого процесу (нормопроекування).

Підзаконна правотворчість. Пряма правотворчість. Локальна нормотворчість. Діяльність державних органів з прийняття нормативних договорів.

Законодавство: три підходи до його розуміння. Вимоги до законодавства (критерії якості законодавства). Помилки у законотворчості. Експертиза проектів нормативно-правових актів.

Змістовий модуль 2.

Техніка правотворчості

Тема 6.

Правила формування змісту та внутрішньої форми нормативно-правових актів

Вимоги до змісту нормативно-правових актів (змістовні правила). Основні способи і прийоми формування змісту нормативно-правових актів. Прийоми формулювання правил поведінки. Заборона Припис. Дозвіл.

Логіка нормативно-правового акта. Встановлення завдань, вибір засобів, діалектичне співвідношення між цілями і засобами, ієрархія цінностей, змінність правил, еластичність норм права. Логіка формування законопроекту та його правових норм. Фактори, що впливають на правотворчу логіку.

Однакове розуміння термінів. Узгодженість різних частин правового документа. Узгодженість різних правових документів. Відсутність протиріч між частинами правового документа. Відсутність протиріч між різними правовими документами. Послідовність розумових операцій, використовуваних при побудові нормативно-правових актів. Переконливість правових документів. Обґрунтування мотивів прийняття нормативно-правового акта (правило мотивації). Відповідність нормативно-правового акта загальним принципам системи законодавства.

Тема 7.

Техніка створення корпоративних нормативно-правових актів

Поняття та ознаки корпоративного права. Рівні корпоративних актів у залежності від їх юридичної сили, нормативно-правові акти: загальних зборів акціонерів, вкладників, персоналу; корпоративних контролюючих органів (наприклад, ради директорів); представницьких органів (наприклад, рад персоналу); колективних виконавчих органів (правління); керівників корпорацій та ін.

Принципи створення корпоративних нормативних актів. Особливості корпоративних актів. Помилки при прийнятті корпоративних актів. Причини дефектності корпоративних нормативно-правових актів: невідповідність законодавству; внутрішня суперечливість корпоративних актів; зовнішня суперечливість, тобто суперечність корпоративних актів між собою; невідповідність змісту корпоративного нормативно-правового акта принципу добросовісності; порушення принципу відповідності положень корпоративних актів інтересам корпорації в цілому.

Тема 8.

Техніка документального вираження змісту НПА

Юридична мова. Формалізація, уніфікація засобів вираження, орієнтована на ясність та однозначність. Комунікативна функція мови НПА.

Структура та письмовий виклад нормативно-правового акта. Форма НПА (Закон, Указ, Постанова тощо); назва органу, що ухвалив акт (Верховна Рада, Кабінет Міністрів тощо); назва акта (заголовок); преамбула (за потреби); основна частина – розділи, глави, статті, частини, пункти, підпункти (розбивається в залежності від форми та обсягів НПА); санкції за недотримання норм акта та порядок відповідальності; положення про відміну раніше ухвалених нормативних актів; дата (порядок) набуття чинності НПА; дата ухвалення НПА; підпис особи, що скріпила НПА.

Система лінгвістичних засобів. Синтаксична (вертикальна) структура юридичної мови: слово (юридичний термін), речення (нормативно-правовий припис), складне синтаксичне ціле (асоціація приписів). Функціональна (горизонтальна) структура враховує можливі сфери застосування мови

права і визначається поєднанням офіційно-ділового, наукового та публіцистичного стилів мовлення, що використовуються на різних рівнях існування права.

Юридичні помилки та способи їх розпізнавання.

Тема 9.

Юридичне письмо

Понятійно-категоріальний апарат. Види юридичного письма. Стиль юридичного письма. Тональність юридичного письма.

Юридичне письмо як самостійний предмет дослідження. Акти “писаного права” (закони, декрети і кодекси) як відправна точка юридичного мислення у всіх країнах романо-германської правової сім’ї. До таких актів сьогодні належать, тоді як у минулому – тексти римського права та інші офіційні чи приватні компіляції. Компоненти техніки юридичного письма: юридична мова, структура, визначення термінів, логіка викладення правових норм, чіткість, однозначність і грамотність використання формулювань.

Аналітичне юридичне письмо, аргументаційне юридичне письмо (процесуальні документи), правостановлювальне юридичне письмо (правостановлювальні документи). Властивості юридичного письма (документа). Принципи словесної організації нормативних висловлювань. Правила тональності, милозвучності юридичного письма.

Тема 10.

Юридична термінологія

Поняття юридичного терміна та термінології. Вимоги до юридичних термінів. Правила використання юридичних термінів. Правила формулювання юридичних термінів.

Знак, слово і термін. Письмо і тексти як знакові комплекси. Поняття і види термінів, які використовуються в мові і текстах, які мають юридичне забарвлення. Поняття юридичного терміну. Вимоги до юридичних термінів. Уніфікація термінології в праві.

Використання багатозначних слів та іноземної юридичної термінології в юридичному процесі. Застарілі слова (архаїзми) в юридичних текстах і мові. Професіоналізми у праві. Використання шаблонів у мові юриста.

Поняття як категорія юридичної техніки. Юридичні поняття та їх роль у забезпеченні стабільності права. Правове поняття: основні риси і сутність. Класифікація понять. Функції правових понять. Проблеми формулювання, закріплення та використання понять в юридичному процесі. Стабільність понять у праві. Дефініції у праві. Юридичні дефініції: риси і сутність. Значення дефініювання понять.

Д.ю.н, проф.

І.Д. Шутак